

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

21.09.2026

Vår referanse

2024/8676

Deres dato:

Deres referanse

Gamvik kommune
Vevikv. 6
9770 MEHAMN

Telefonnummer til saksbehandler

Kristine Sørensen Ødegård, 776 42 119

Vurdering av asfaltert grusveg i Slettnes naturreservat

Vi viser til tidligere korrespondanse i saken som gjelder asfaltering av grusveg i Slettnes naturreservat.

Sakens bakgrunn

Vi legger til grunn at kommunen er godt kjent med sakens bakgrunn, og vi gir derfor bare en kort oppsummering av saken her.

Etter bestilling fra tidligere kommunedirektør i Gamvik kommune, ble 1,6 kilometer av grusveien til Slettnes fyr asfaltert i august 2024. Veien går gjennom et naturreservat, og asfaltering forringer verneverdiene angitt i verneformålet for Slettnes naturreservat, jf. forskrift om fredning av Slettnes naturreservat pkt. III og naturmangfoldloven (nml) § 37 tredje ledd.

Ved Hålogaland lagmannsretts dom LH-2026-3004 ble kommunen idømt foretaksstraff i form av en bot på kroner 500 000, for grov overtredelse av nml § 37, jf. § 75 annet ledd.

Asfalten er ikke fjernet i ettertid, og søknad om dispensasjon fra verneforskriften for etterhåndsgodkjenning av asfalteringen ble avslått av Statsforvalteren 11. november 2025.

Det foreligger derfor fremdeles et forhold i strid med naturmangfoldloven, jf. nml § 69. Lovovertrederen – eller i dette tilfellet kommunen som arbeidsgiver¹ – plikter i utgangspunktet å gjenopprette den tidligere tilstanden, jf. nml § 69 andre ledd. Videre kan Statsforvalteren pålegge kommunen å rette forholdet, jf. bestemmelsens første ledd.

Statsforvalteren forhåndsvarslet pålegg om retting av forholdet i brev 4. mai 2025. Kommunen ble samtidig gitt anledning til å uttale seg til forhåndsvarslet.

I tilbakemeldingen til forhåndsvarselet viste kommunen til følgende:

- Vegen var i svært dårlig forfatning.

¹ se Ot. prp. nr. 52 (2008-09) s. 451

- Tilbakeføring av asfaltdekke til grusveg kunne medføre en betydelig miljøbelastning.
- Vegen til Slettnes fyr må håndtere en omfattende og stadig økende trafikkmengde.
- Det er betydelige kostnader forbundet med vedlikehold av grusvegen.
- Kommunen mottok et svært gunstig tilbud om asfaltering.

I tilbakemeldingen søkte kommunen også om tillatelse til å opprettholde det eksisterende asfaltdekket på vegen. Som nevnt over, ble søknaden avslått i november 2025.

Statsforvalteren har avvendt dom i saken, og vi ønsket å avholde en befaring i saken før vi traff beslutning om videre oppfølging. Befaringen ble gjennomført 25. august 2026, hvor representanter fra Gamvik kommune og Gamvik Museum også var til stede.

Vår vurdering av spørsmålet om rettingspålegg

Hjemmelen for å gi pålegg om retting av et ulovlig forhold følger av naturmangfoldloven § 69. Etter bestemmelsens første avsnitt kan myndigheten etter loven – i denne saken Statsforvalteren - pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Statsforvalterens adgang til å pålegge retting er skjønnsmessig. Vi legger likevel til grunn at det må foreligge særegne, tungtveiende forhold som taler mot å pålegge retting, når et tiltak er i strid med naturmangfoldloven. De relevante vurderingsmomentene følger av naturmangfoldloven § 69 tredje ledd:

Plikten til forebygging, utbedring og gjenoppretting gjelder ikke i den utstrekning det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtrederens skyld og økonomiske stilling, ville være særlig urimelige (vår understreking)

Til fordel for å pålegge retting i denne saken, taler særlig det faktum at Slettnes er et naturreservat, som er den strengeste formen for vern. Allmennpreventive hensyn veier også tungt. Det bør generelt være en svært høy terskel for å unnlate å kreve retting av ulovlige forhold etter naturmangfoldloven, og spesielt i områder som er underlagt strengt vern. Etter vår vurdering kan retting dessuten gjennomføres skånsomt, uten å risikere nevneverdig skade på øvrige verneverdier i området.

Når det gjelder tiltakets virkninger og overtredelsens miljøvirkning, viser vi til lagmannsrettens vurdering av hvordan tiltaket påvirker verneverdiene. Retten har slått fast at den direkte forringelsen er av estetisk karakter og at asfalten også vil medføre en indirekte forringelse, fordi den legger til rette for økt ferdsel som kan forstyrre naturmangfoldet i området. Retten har likevel slått fast at overtredelsen er grov på grunn av lengden på veien som er asfaltert, og at inngrepet er gjort i et naturreservat og Ramsar-område. Retten har lagt til grunn at de estetiske verdiene er sterkt påvirket.

Vi finner imidlertid ikke holdepunkter i dommen for at tiltaket har ført til direkte skader på naturmangfoldet, og for vurderingen av tiltakets miljøvirkning etter nml § 69 finner vi grunn til å understreke at det allerede gikk en trafikkert vei gjennom området. Det er ikke snakk om et nyanlegg av vei, og veikroppens bredde eller lengde er ikke utvidet som følge av asfalteringen. Som lagmannsretten også peker på, vil trolig det estetiske uttrykket avdempes noe over tid, ved at asfalten får en endret fargenyanse fra svart til grå, selv om dette er underordnet det faktum at veien har gått fra å være en grusvei til en asfaltert vei.

Når det gjelder overtrederens skyld og økonomiske stilling, viser vi innledningsvis til at kommunen er ilagt foretaksstraff ved lagmannsrettens dom. Den subjektive skylden i saken er imidlertid utvist av tidligere kommunedirektør, som gikk klart ut over sine fullmakter da asfalteringen av veien ble bestilt. Beslutningen om å asfaltere veien ble ikke løftet til kommunestyret eller andre politiske utvalg. Når det gjelder kommunens mulighet til å forebygge lovbruddet, viser retten til at den tidligere kommunedirektøren var vel kjent med handlingsrommet i sine fullmakter. Vi forstår derfor dommen slik at det ikke er forhold på kommunens hånd som har medvirket til at lovbruddet kunne skje.

Gamvik kommune har dessuten over lengre tid vært i en svært vanskelig økonomisk situasjon. Kommunen er på ROBEK-listen, og har i denne omgang vært registrert i ROBEK siden 2021. Basert på allment tilgjengelige opplysninger om kostnader ved fjerning av asfalt, legger vi til grunn at retting i dette tilfellet vil beløpe seg til mellom 650 000 og 1 000 000 kroner eks. mva.

Et pålegg om å fjerne asfalten til den anslåtte prisen, vil forverre kommunens allerede anstrengte økonomi. Etter flere år med merforbruk hadde kommunen ved utgangen av 2024 et oppsamlet merforbruk på 32,4 millioner kroner, noe som utgjorde 16,5 % av brutto driftsinntekter. I 2025 snudde trenden, og kommunen klarte å dekke inn 8,6 millioner kroner av tidligere års merforbruk. Dette indikerer at kommunen kan klare å dekke inn merforbruket på 32,4 millioner kroner i løpet av 4 år. Dersom kommunen blir pålagt å fjerne asfalten i Slettnes naturreservat, vil det utløse betydelige utgifter som må belastes kommunens driftsbudsjett. Dette kan gå på bekostning av andre viktige oppgaver som kommunen har ansvar for, og føre til at det kan ta lengre tid å dekke inn det oppsamlede mer-forbruket.

Som nevnt innledningsvis er det samtidig tungtveiende momenter i saken som taler for å pålegge retting. Slettnes er underlagt den strengeste formen for vern, og allmennpreventive hensyn må tillegges stor vekt. Retting kan også gjennomføres uten å risikere nevneverdig skade på øvrige verneverdier i området.

Etter en samlet vurdering av momentene i saken har vi likevel kommet til at vi ikke skal pålegge kommunen å fjerne asfalten. Vi har særlig vektlagt de høye kostnadene ved fjerning, sammenholdt med kommunes økonomiske stilling p.t. Videre har vi vektlagt at den subjektive skylden i saken er utvist av tidligere kommunedirektør, som gikk ut over kommunens fullmakter. Fullmaktene hadde et tydelig innhold, som han var gjort godt kjent med.

Vi har også vektlagt at hensynet til allmennprevensjon til en viss grad er ivaretatt i denne saken, gjennom at kommunen er ilagt foretaksstraff. Det er videre snakk om et naturreservat med strengt vern, men de direkte skadevirkningene asfalteringen medfører er av mer estetisk art, og disse vil sannsynligvis avdempes noe over tid. Skader på naturmangfoldet i området er eventuelt indirekte, som følge av mulighet for økt ferdsel. I denne sammenheng har vi også hensyntatt at det ikke er snakk om et nyanlegg av en vei, og at det fortsatt vil være anledning til å kjøre på grusveien dersom asfalten fjernes.

Som redegjort for over, har Gamvik kommune i utgangspunktet en plikt til å rette forholdet etter nml. § 69 andre ledd. Vår beslutning om å ikke pålegge retting endrer ikke de plikter kommunen har etter bestemmelsen, og kommunen kan selv ta initiativ til å gjennomføre en retting av forholdet. Vi ber imidlertid om at kommunen tar kontakt med Statsforvalteren i forkant av en eventuell fjerning av asfalten.

Vår beslutning innebærer heller ikke at Statsforvalteren har godkjent eller gitt dispensasjon for selve asfalteringen. Det tidligere avslaget på søknaden om å få beholde asfaltdekket opprettholdes, og vi understreker at tiltaket er i strid med verneformålet og svært uheldig for verneverdiene i området. Eventuelt fremtidig vedlikehold og reasfaltering krever dispensasjon fra verneforskriften.

Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12

Vi legger til grunn at vår beslutning i saken treffes under utøvelse av offentlig myndighet, jf. nml § 7. Vi har derfor vurdert prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

Gjennom tidligere saksutredninger har Statsforvalteren kommet frem til at vi har tilstrekkelig kunnskap om Slettnes naturreservat og til å fatte en beslutning om den asfalterte grusvegen i Slettnes naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 8 om kunnskapsgrunnlaget. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 tillegges derfor mindre vekt.

Videre har Statsforvalteren kommet frem til at asfalten, slik den ligger nå, neppe vil føre til direkte skader på natur og dyreliv, jf. naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. På sikt vil imidlertid asfalten slites ned og stykker av asfalten kunne rives av og ende utenfor vegen, noe som betyr at spørsmålet om vedlikehold av den asfalterte vegen vil melde seg etter hvert. Når det gjelder § 11, viser vi til vurderingene over. Paragraf 12 er ikke relevant for vår beslutning.

Saken avsluttes

Vi avslutter med dette vår oppfølging av saken. Vi er likevel tilgjengelig for råd og veiledning dersom kommunen har spørsmål. Ved henvendelser hit, ber vi om at vårt saksnummer 2024/8676 oppgis.

Med hilsen

(e.f.)

Dokumentet er elektronisk godkjent